

Листа на идентификувани системски значајни банки

Согласно со најновите измени и дополнувања на Законот за банките (објавени во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 190/16) од октомври 2016 година, Советот на Народната банка ја донесе Одлуката за методологијата за идентификување системски значајни банки („Службен весник на Република Македонија“ бр. 26/17)¹, со која се пропиша методологијата врз основа на која Народната банка ги идентификува системски значајните банки во Република Македонија и го утврдува заштитниот слој на капиталот за секоја системски значајна банка. Воедно, гувернерот на Народната банка го донесе Упатството за спроведување на Одлуката за методологијата за идентификување системски значајни банки („Службен весник на Република Македонија“ бр. 34/17)² во кое подетално се определи спроведувањето на Одлуката.

Идентификувањето на системски значајните банки и определувањето на заштитниот слој на капитал којшто треба да го одржуваат овие банки претставува еден од стандардите за банкарското работење, определени со меѓународната спогодба Базел 3 и соодветните европски регулативи, како одговор на глобалната криза од 2008 година. Примената на овој стандард овозможува да се издвојат системски значајните банки, односно банките коишто заради својата големина, сложеност и поврзаност, се значајни за стабилноста на банкарскиот систем на земјата, но и за редовно и непречено обезбедување услуги, особено доколку тие претставуваат значаен давател на услуги за значителен број крајни корисници, а притоа е ограничена брзата замена на активностите од страна на друга банка. Системската значајност на банка, во никој случај, не треба да се смета како показател дека банката е поризична во однос на останатите банки во земјата.

Согласно со регулативата, најдоцна до 30 април во секоја година, Народната банка е должна да ги идентификува системски значајните банки и да ги објави на својата интернет-страница. При идентификувањето на системски значајните банки, Народната банка го примени квантитативниот пристап, односно квантитативните критериуми и показатели, определени во главата II од Одлуката за методологијата за идентификување системски значајни банки. Овој пристап се заснова врз четири критериуми на системска значајност, големина, заменливост, поврзаност и сложеност. Секој критериум се состои од еден или повеќе показатели, коишто се пресметуваат како учество на банката во вкупниот банкарски систем, за позицијата која што е наведена во секој од показателите.

¹ <http://www.nbrm.mk/?ItemID=E4FA6C4F90F65C42B7416C13DF208DA2>

² <http://www.nbrm.mk/?ItemID=E14643CC10284E40934705D79459B442>

Критериуми на системска значајност и квантитативни показатели

Критериум на системска значајност (пондер на значајност)	Показател (се пресметува за секоја банка, како сооднос на одделната позиција за секоја банка и истата позиција на ниво на банкарскиот систем)	Пондер на показателот во рамки на критериумот	Пондер на показателот во вкупната пресметка
Големина (25%)	Билансни и вонбилансни активности	100%	25%
Заменливост (25%)	Кредитна изложеност кон нефинансиските лица	25%	6,25%
	Депозити на нефинансиските лица	25%	6,25%
	Кредитна изложеност кон 20-те најголеми должници нефинансиски лица на ниво на банкарскиот систем	25%	6,25%
	Интрабанкарски платен промет	25%	6,25%
Поврзаност (25%)	Промет на меѓубанкарскиот пазар	33,3%	8,33%
	Промет на девизниот пазар	33,3%	8,33%
	Платен промет преку платните системи	33,3%	8,33%
Сложеност (25%)	Пласмани во и обврски кон странските финансиски институции	50%	12,5%
	Платен промет со странство	50%	12,5%

Според првата пресметка, направена со состојба на 31 декември 2016 година, како системски значајни се идентификувани следниве седум банки (според азбучен редослед):

- „Комерцијална банка“ АД Скопје
- „НЛБ банка“ АД Скопје
- „Охридска банка“ АД Скопје
- „ПроКредит банка“ АД Скопје
- „Стопанска банка“ АД Скопје
- „Халк банка“ АД Скопје
- „Шпаркасе банка Македонија“ АД Скопје.

Системски значајните банки треба да одржуваат повисок капитал, преку т.н. заштитен слој на капиталот за системски значајните банки, којшто се движи помеѓу 1% и 3,5% од активата пондерирана според ризиците, во зависност од нивото на системската значајност на банката. Повисокиот капитал овозможува зајакнување на капиталната позиција на системски значајните банки, со што се зголемува и нивната стабилност и отпорност на потреси, што, пак, придонесува за зајакнување на стабилноста на целокупниот банкарски систем.

Народната банка поединечно ја известува секоја идентификувана системски значајна банка за висината на стапката на заштитниот слој на капиталот за системски значајна банка којашто треба да ја одржува. Системски значајните банки коишто се објавени на оваа листа се должни да исполнат најмалку половина од стапката на заштитниот слој на капиталот до 30 септември 2017 година, а до 31 март 2018 година се должни да ја исполнат во целост утврдената висина на заштитниот слој на капиталот. Доколку системски значајната банка не го исполни потребниот износ на заштитен слој на капиталот, во тој случај следи ограничување на износот од остварената добивка којшто може да го распредели за дивидени, бонуси и слично. Ова ограничување се движи помеѓу 0% и 100% од добивката, во зависност од висината на недостатокот на капитал за потребниот заштитен слој. Со ваквото ограничување, наместо остварената добивка да им се исплати на крајните сопственици во вид на дивиденди, таа ќе може да се реинвестира (делумно или во целост) во капитални позиции на банка, што од своја страна ќе го забрза достигнувањето на потребниот заштитен слој на капитал и ќе ја зајакне капиталната позиција и стабилноста на банката, а ќе ја намали опасноста од негативното влијае на евентуалната нестабилност на системски значајната банка врз стабилноста на банкарскиот систем.

Народна банка на Република Македонија